

Sexualitet är handlingar och upplevelser, inte en bestående identitet

Samhället skyr variation, speciellt när det handlar om sexualitet och kön. Därför är känslan av skam så starkt knuten till den traditionella könsindelningen.

Antony Thomas: *Middle Sexes: Redefining He and She* (dokumentär). HBO 2006.

I filmen *Middle Sexes: Redefining He and She* diskuteras begreppet "kön" på många olika sätt; begreppet får olika betydelser i olika kontexter. Vi hör många personliga berättelser av människor vars kön och sexuella läggning inte går att definiera enligt konventionella uppfattningar.

De här människornas liv är inte alltid smärtfritt, men å andra sidan ruskar de fina berättelserna om de normbundna uppfattningarna på ett rörande sätt. Tittaren tvingas fundera på vem det gynnar att "man" och "kvinna" är enheter som vi tenderar uppleva som nödvändiga, och om dessa kategorier egentligen bara är någonting väldigt uteslutande och begränsande.

TANKEN OM ATT det bara finns två kön ifrågasätts på många plan i filmen. Två påtagliga exempel som filmen presenterar av detta är *kathoeyerna* i Thailand och *hijrorna* i Indien. Ifall man på något sätt skulle beskriva dessa individer, skulle man antagligen kalla dem för det tredje könet, en benämning som också används i filmen.

I filmen ombeds kathoeyerna att defi-

niera sig själva. Svaren som filmmakarna får är tankeväckande: "Vi är människor, vi hör inte till någon kategori." Vissa av dem anser att kön kommer inifrån, och har därför inte låtit operera sig. Andra har blivit opererade (bröstimplantat, kirurgiska och medicinska könsbyten) för att de utåt vill se ut som de känner sig inuti.

Även uppfattningarna om hur de hade blivit kathoeyer varierar. Vissa anser att det är på grund av karma, andra hittar orsaken i hormonerna i moderns livmoder, medan en del säger att det beror på omgivningen och kulturen. En av kathoeyerna ställer en motfråga: varför behöver människor kategorier? Ja, varför? Det är nästan omöjligt att tänka sig en värld utan några kategorier för kön och sexualitet. Det är lättare i djurvärlden. Experter i filmen hänvisar till naturens mångfald och påpekar att där är variation norm. Naturen älskar variation, medan samhället hatar det.

ETT TEMA SOM får mycket plats i filmen är skam. Allt som skiljer sig från den traditionella könsindelningen och heteronormativiteten är oftast på ett eller annat sätt knutet till skam. Antingen skäms man över sig själv eller, som det

oftare verkar vara, någon skäms över dig eller på grund av dig. En hijra, **Nandini**, berättar i filmen att hon hela sitt liv känt sig som en kvinna och när hon som femtonåring berättade det här för sin familj blev hon utslängd. Familjen skämdes över henne och var rädd att hon skulle förstöra dess rykte.

I Nandinis fall, och i liknande fall, är kön ett inre tillstånd. Det understryks också i filmen, kön är inte nödvändigtvis det du har mellan benen; att man inte ryms i kategorierna "kvinna" eller "man" behöver inte vara ett problem.

I filmen presenteras medicinska undersökningar som bland annat visar att genitalierna kan utvecklas i en annan riktning än hjärnans och att det finns skillnader i transsexuellas, homosexuellas och heterosexuellas hjärnor. Slutsatsen blir att endast den bevisbara biologiska grunden kan respekteras, inget annat. Ifrågasättandet av dikotomin man-kvinna och upplösandet av normer som har med kön och sexualitet att göra är visserligen önskvärt, men jag är inte säker på att hjärnforskning är det rätta medlet för att uppnå målet.

Jag uppskattade doktor **James Pfau's** kommentarer om sexuell läggning. En-

ligt honom är sexuella upplevelser nyckeln till sexuell läggning. Då handlar det om vad man gillar, vad man vill göra och hur ofta man vill göra det, istället för att tala om sin sexualitet i termer av att man "är" antingen heterosexuell eller homosexuell.

Istället för bestående identiteter kan sexualitet alltså ses som olika handlingar och upplevelser som man gillar. Filmerna är överlag en mycket uppfriskande upplevelse där begreppet "kön" problematiseras genom lysande exempel. Experterna från de olika områdena gav nya infallsvinklar till hur kön kan förstås. Även den biologiska determinismen, som jag upplevt som förhärskande, ifrågasattes.

Laura Savolainen
studerar filosofi och kvinnovetenskap
vid Åbo Akademi
laura.savolainen@abo.fi